

Opmandskendelse

i faglig voldgiftssag FV 2022-889

Dansk Metal

(advokat Lena Casadepax)

mod

TEKNIQ Arbejdsgiverne

for

Henning Mortensen A/S

(advokat Thorkild Bang)

I. Uoverensstemmelsen og parternes påstande.

Sagen omhandler betaling for akkorderet arbejde i akkord. Spørgsmålet er, om der konkret foreligger arbejde under særlige forhold eller under ekstraordinære vanskeligheder.

Klager har nedlagt påstand om, at Henning Mortensen A/S tilpligtes at betale for akkorderet arbejde i henhold til Rørprislistens side 10, punkt 01, stk. 07 for kopisiddel 1627318.

Indklagede har påstået frifindelse.

II. Sagens behandling.

Til behandling af sagen er etableret en faglig voldgiftsret med Michael Jensen, Dansk Metal, og Stig Søllested, Blik- og Rør som medlemmer udpeget af klager, og med Randi Korff Bronée og Hans Henrik Christensen, TEKNIQ Arbejdsgiverne, som medlemmer udpeget af indklagede og med undertegnede, højesteretsdommer Jon Stokholm, som formand og opmand.

Sagen blev forhandlet mandag den 28. november 2022.

Der blev afgivet vidneforklaring af akkordholder A og opmåler B som klagers vidner og af projektleder C som indklagedes vidne.

Da der efter procedure og votering ikke blandt de partsudpegede medlemmer af voldgiftsretten var flertal for en afgørelse, træffes denne af opmanden.

III. Sagens omstændigheder.

Den omtvistede akkord omfatter VVS- og sprinklerarbejdet på byggeriet ”La Tour” i Aarhus. Akkordaftalen blev indgået den 9. juli 2021 med virkning fra den 25. maj 2021. Akkorden forventes afsluttet i foråret 2023. Den omfatter opførelse af et stort butiks- og lejlighedskompleks i Aarhus Nord med 30 etager og ca. 23.000 kvadratmeter etageareal. Sagen vedrører ca. 600 radiatorer. Den samlede akkordsum forventes at beløbe sig til ca. 5.000.000 kr., og det samlede timeantal vil udgøre ca. 11.000 timer. Akkordaftalesedlen var indgået med A som akkordholder. Der anføres blandt andet:

”

5	Arbejdet påbegyndes ca. den 25/05 2021	
6	Akkordtimer udbetales med	I alt kr. 216 /time
7	Daglønstimer betales med	I alt kr. 220 /time
8	Skal ekstraarbejder i henhold til 10-07 og 10-08 betales med akkorderede priser Ja ☒ Nej ☐	
9	Eller efter medgåede timer	Kr. 230 /time

...

19	Eventuelle supplerende aftaler: _____ Ja ☒
	Dagsløn 10% iht. bilag 1. Øvrige aftaler bilag 2.
	_____
	Den 9/7 2021

”

Til akkordaftalen knytter sig et bilag 1, der er sålydende:

”

Nedenstående arbejder er indeholdt i dagsløn.:

- Deltage i formandsmøder.
- Deltage i koordineringsmøder.
- Styring af indlejet lifte / stilladser.
- Opbygning og nedtagning af stilladser op til 3m.
- Flytning af lift og stilladser til andet område.
- Transport af ikke håndværkstøj
- Til og afrigning af el-værktøj, lamper. Stiger.
- Strømsvigt under 30min.
- Ventetid på hejs.
- Håndtering af affald.
- Lodret transport af materialer.”

De omhandlede radiatorer monteres under loftet.

Arbejdstilsynet gav efter et kontrolbesøg påbud om at bruge løfteredskaber i forbindelse med montering af radiatorerne under loftet. Virksomheden valgte at anskaffe et elhejs, hvorpå det var nødvendigt at opbygge en trækonstruktion til at hæve radiatoren tilstrækkeligt højt samt støtte radiatoren under løft og beskytte radiatoren mod ridser.

Akkordholder A skrev den 7. februar 2022 kopisiddel Y i henhold til Rørprislistens side 10, punkt 01, stk. 07. Han anførte: ”Der er kommet et påbud fra Arbejdstilsynet om, at vi skal bruge løftehejs til radiatorer, da de hænger 2 meter over gulv. Der betales 50 kr. pr. radiator for brug af et løftehejs.” Virksomheden kvitterede den 21. februar 2022 for modtagelsen og skrev en ny kopisiddel X den 1. marts 2022, hvori virksomheden afviser kopisiddel Y.

7. marts 2022 blev tvisten drøftet lokalt, uden at enighed kunne opnås. Efter yderligere organisationsbehandling blev det 10. maj 2022 aftalt, at sagen skulle forelægges til afgørelse ved faglig voldgift.

IV. Forklaringer

A har forklaret, at han er akkordholder på projektet i Aarhus. Han har arbejdet som rørsmed i 30 år og været i firmaet Henning Mortensen A/S i 4 ½ år. Han var akkordholder på projektet. Akkordaftalen blev indgået efter, at de var gået i gang med projektet. Der var således opnået en vis erfaring. Bilaget til akkordaftalen havde han udarbejdet for at undgå en strøm af kopisiddler. På grundlag af sin erfaring har han beskrevet de forudsatte og forudsatte ekstraydelser. Han havde set visse tegninger til byggeriet. Der forelå ikke en arbejdspladsvurdering. Der foreligger sjældent en arbejdspladsvurdering ved opstart af et byggeri.

”Styring af indlejet lifte / stilladser” skrev han, fordi det påhvilede ham at bestille og afbestille lift hos liftudlejer.

”Opbygning og nedtagning af stilladser op til 3 m.” henviste til, at de skulle flytte stilladser fra rum til rum. Stilladserne skulle slås sammen og slås ud igen for at passere døre og så videre.

”Transport af ikke håndværkstøj” vedrørte transport af deres skæremaskiner, rullemaskiner og store rørsave.

”Til og afrigning af el-værktøj, lamper. Stiger.” vedrørte det forhold, at de skulle pakke udstyr sammen om natten og ud næste morgen for at undgå tyveri fra arbejdspladsen.

”Ventetid på hejs” vedrørte den spildtid, som er nødvendig, når de skulle vente på personhejsen uden på bygningen for at bevæge sig mellem etagerne. Virksomheden stillede stillads og lifte til rådighed. De brugte stilladser i alle rum, da personliften ikke ville kunne komme ind i de enkelte lejligheder. De var udmærket klar over, at radiatorerne skulle sidde højt. Han havde tænkt sig at

anvende to mand til at sætte radiatorerne op under loftet. Han synes ikke, at radiatorerne var særligt tunge (26 kg.). To mand kunne sagtens løfte dem op, og det var ikke besværligt. Arbejdstilsynet kom på besøg og spurgte til fremgangsmåden. Arbejdstilsynet afviste fremgangsmåden, da den førte til, at folkene skulle foretage løft op over skulderhøjde. De fik påbud om at bruge et hjælpemiddel. De blev enige med virksomheden om at bruge en løftehejs. Den skulle forsynes med et par træpaller for at nå den rigtige højde. Hejsen er elektrisk, men skulle skubbes fra rum til rum. Der var tale om et betongulv med ujævnheder. Én mand kunne godt skubbe hejsen. Der var ikke spørgsmål om at løfte hejsen. Brug af løftehejsen var mere besværlig, og han ville ikke have accepteret den daglønspcent, der var indgået i akkorden, hvis han havde været bekendt med Arbejdstilsynets krav. Det var forbundet med ekstra arbejdstid at flytte hejsen og bære den op og ned.

Opmåler B har forklaret, at han er uddannet rørsmed og har været i faget i 35 år. Han er tidligere akkordholder. Kopisedler udfærdiges for arbejder, der ikke er omfattet af Rørprisaftalen eller arbejder, der er særskilt aftalt i forvejen. Bilaget til aftalesedlen i denne sag vedrører de forhold, som akkordholderen på forhånd vidste ville opstå. Dagaftalen og daglønspcenten beror på akkordholderens estimat. Han var opmåler på den pågældende sag. Den aftalte daglønspcent kan variere meget fra byggeri til byggeri. I dette projekt var den estimeret af en meget erfaren akkordholder og aftale med virksomheden. Han gennemgik akkordregnskabet månedligt. Han finder det ædrueligt, når akkordholderen har ment, at det tog ti minutter ekstra tid at anvende det påbudte hjælpemiddel. 6-7 minutter lyder også rimeligt og realistisk. Han ville selv have udfærdiget en kopiseddel i denne situation. I sit arbejde som opmåler har han ofte afvist kopisedler som uberettiget. Kopiseddel er berettiget, hvis der skal anvendes ekstra hjælpemidler, eller hvis der er tale om særligt besværlige arbejdsforhold. Her var arbejdet ekstraordinært vanskeligt på grund af brugen af løftehejsen. Brugen af løftehejsen var ikke forudset af parterne, da daglønspcenten blev aftalt. Det forhold, at det blev nødvendigt at anvende disse hjælpemidler skabte en ny situation. Dette gælder uanset, om kravet vedrører fra Arbejdstilsynet.

Projektleder C har forklaret, at han er uddannet VVS- og blikkenslager. Han har været projektleder i 25 år og arbejdet i 3 ½ år hos Henning Mortensen A/S. Han var med på dette projekt fra starten og har udarbejdet kopisedlen med bilag sammen med A. Bilaget er udfærdiget af A, og formålet var at undgå en strøm af kopisedler og i stedet forhandle en daglønspcent. Der forelå på dette tidspunkt en hovedtidsplan og visse tegninger, herunder angivelse af arbejdsflow i bygningen. Efter Arbejdstilsynets påbud talte han med A. De fandt ud af, at den bedste løsning var en elektrisk hejs. Denne løsning var den mest skånsomme for medarbejderne. Denne ændrede

fremgangsmåde betød ikke nogen ændring i arbejdsgang, som medarbejderne styrede selv. Han kan ikke vurdere tidsforbruget til montering af elhejsen eller at flytte den. Han kan ikke vurdere, om der har været et forbrug af mertid på syv eller ti minutter. Denne tid er under alle omstændigheder inkluderet i den aftalte daglønspcent. Der var ikke tale om ekstraordinær ventetid eller besværlige arbejdsforhold. Han vil ikke afvise, at der kan være ventetid forbundet med brugen af den elektriske hejs. A kendte meget muligt ikke radiatorernes vægt i forvejen. Man kunne i stedet have brugt et rullestillads. De kunne ikke have forudset dette problem i en arbejdspladsvurdering. Arbejdstilsynets krav kom overraskende for begge parter.

V. Overenskomstgrundlaget

Rørprislisten indeholder i 01 følgende bestemmelser:

”

Akkorderinger, ikke prissat arbejde

---

06. Såfremt arbejdet udføres efter prislisten, skal det i de enkelte tilfælde, hvor man kræver ekstrabetaling, angives i firmaets kopibøger. Disse forelægges arbejdsgiveren hver uge.
For så vidt der forekommer ingeniørtimer under arbejdets gang, skal disse indføres i firmaets kopibøger til de aftalte priser.

07. Alle arbejder skal så vidt muligt udføres i henhold til prislisten, medens alle arbejder, som ikke er nævnt i prislisten, samt udførelse af arbejder under særlige forhold, eller hvor ekstraordinære vanskeligheder er til stede, akkorderes særskilt, ved arbejdets påbegyndelse dog senest når halvdelen af arbejdet er udført, eller betales som time-lønsarbejde. Betaling aftales skriftligt, eventuelt i kopibog.

Anmærkning

Tilføjjelsen ”dog senest når halvdelen af arbejdet er udført” tager kun sigte på akkorderinger for ekstraarbejder og gener under akkordarbejdets udførelse.

08. Alle akkorderede priser skal tillægges de på det pågældende arbejde særlige tillæg.”

I punkt 27 anføres i punkt 32 og 33 et tillæg:

” 32 Transport af radiator, uanset art og størrelse, til tilstødende lokale og retur 1361
33 Radiator af enhver art, der anbringes under loft og over normal dør og vindueshøjde, betales et tillæg på 1361
...

Varmeflader – komplet montering

36 Montering af pladejerns radiator af enhver størrelse og type med 4 anboringer 17507”

VI. Parternes argumentation

Klager har gjort gældende, at arbejdet i forbindelse med montering af radiatorerne blev ekstraordinært vanskeligt i forbindelse med håndtering og brug af den meget uhåndterlige løftehejs, som skulle flyttes mellem de forskellige lokaler og etager samt sættes til opladning, hvilket medførte øget tidsforbrug. Denne form for ekstraordinære vanskeligheder er ikke beskrevet i Rørprislistens punkt 27, men hører under punkt 01, stk. 07, hvor alle arbejder, som ikke er nævnt i Rørprislisten kan akkorderes, hvilket akkordholderen gjorde. Arbejdet er udført under særlige forhold eller under ekstraordinære omstændigheder. Arbejdet skal derfor særskilt akkorderes.

Indklagede har gjort gældende, at der med tillægsbetalingen i Rørprislistens punkt 33 på 1361 kr. er kompenseret fuldt ud for den gene og ekstra arbejdsoperation, der er forbundet med at montere radiatorerne i højden. Den daglønspå 10, der er aftalt mellem parterne, indebærer at al håndtering af lifte, herunder opladning, transport m.v., er betalt. Dette fremgår også af bilaget til akkordaf-talesedlen.

VII. Opmandens begrundelse og resultat

Spørgsmålet er, om Arbejdstilsynets påbud om brug af hjælpemidler ved montagen af radiatorerne, der kom overraskende for begge parter, berettiger akkordsjakkert til ekstrabetaling. Afgørende er, om det medfører, at der er tale om udførelse af arbejder under særlige forhold eller hvor ekstraordinære vanskeligheder er til stede, jf. Rørprislistens punkt 01, stk. 07.

I bedømmelsen må indgå, at der er aftalt og betalt tillæg i punkt 27 punkt 33 for de radiatorer, som sagen omhandler, og som anbringes under loft. Ved bedømmelsen må ligeledes lægges vægt på bilaget til akkordaf-talesedlen og den aftalte daglønspå 10. og på det forhold, at radiatorerne skulle monteres højt, og at der meget vel kunne forventes brug af en eller anden form for hjælpemiddel.

Det forhold, at bilaget dækker en række accessoriske arbejder til brug af hjælpemidler i form af styring, flytning, transport, til- og afrigning medfører efter opmandens opfattelse, at brugen af den omhandlede elhejs ved montage af de i sagen omhandlede radiatorer ikke berettiger til særskilt betaling efter Rørprislistens punkt 01, stk. 07. Konklusionen bliver derfor, at indklagede må frifindes.

Thi bestemmes

Indklagede, TEKNIQ Arbejdsgiverne for Henning Mortensen A/S, frifindes.

Hver part betaler egne sagsomkostninger og halvdelen af udgiften til opmanden.

København, den 2. januar 2023.

Jon Stokholm